

УДК 330.3:332.111.4
JEL: M21;L74; O22

Бондар-Підгурська О. В.

канд. економ. наук, доцент
ORCID 0000-0001-7792-4023

ВНЗ Укоопсоюзу «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖПРОГРАМИ «ЖИТЛО ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ»

INNOVATION POLICY OF SMALL AND MIDDLE BUSINESS CONSTRUCTION ENTERPRISES IN CONTEXT OF THE REALIZATION STATE PROGRAM "HOUSING FOR INTERNAL MIGRANTS IN UKRAINE"

Висвітлено актуальну проблему необхідності забезпечення житлом внутрішніх переселенців в Україні нині. Наголошено на доцільності використання мультиплікативного ефекту саме будівельної галузі для розбудови всієї економіки, що заклало підвалини для якісно нового рівня управління процесом формування інноваційною політикою національних будівельних підприємств малого та середнього бізнесу. При цьому надано авторське тлумачення терміну «інноваційна політика».

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні найефективніших шляхів вирішення найгострішої проблеми сучасності – знаходження альтернативних шляхів забезпечення житлом переселенців зі східних регіонів України і тимчасово окупованій території Криму на основі комплексного підходу, моніторингу світових будівельних інновацій і формування ефективної інноваційної політики національних будівельних підприємств малого та середнього бізнесу.

Досліджено перспективні нововведення, а також можливість їх застосування в контексті розвитку інноваційної політики національних підприємств малого та середнього бізнесу. Рекомендовано врахувати такі критерії відбору проектів як швидкість, надійність, комфортність й економічність.

За сприяння державної підтримки рекомендовано розв'язання назрілої проблеми забезпечення житлом населення з Донбасу та тимчасово окупованої території АР Крим як будівництво невеликих будинків із дешевого та міцного матеріалу, а також використання модульного житла на сонячних батареях для тимчасових переселенців. Доведено доцільність здійснення в перспективі двох проектів: «Будівництво 1-2 поверхових будинків з дешевого і міцного матеріалу» і «Модульне житло для переселенців на сонячних батареях» в контексті реалізації інноваційної політики вітчизняних будівельних підприємств малого та середнього бізнесу.

Під час цього запропоновано імплементувати принципи "Кайдзен" і систему "5-S", що дозволить істотно підвищити ефективність діяльності підприємств за рахунок економії ресурсів і готовності до постійних змін у рамках впровадження програми "Житло для внутрішнього переміщених осіб в Україні».

Ключові слова: нововведення, підприємства малого бізнесу, модульне житло на сонячних батареях, переселенці, інноваційна політика.

The current problem of need to provide housing for internal migrants in Ukraine. It was emphasized on the expediency of using the multiplier effect of the construction industry to build the entire economy, which laid the foundations for a qualitatively new level for management process formation of the innovation policy national construction enterprises of small and medium business. The author's interpretation of the term "innovation policy" is given here.

Scientific novelty consists in substantiation of the most effective ways of solving the most acute problem of the present - finding alternative ways of providing housing for migrants from the eastern regions of Ukraine and temporarily occupied Crimean territory on the basis of an integrated approach, monitoring of world building innovations and formation of an effective innovation policy of national construction enterprises of small and medium business.

Prospective innovations were investigated, as well as the possibility of their application in the context development innovation policy of national small and medium enterprises. It is recommended to take into account such criteria for project selection as speed, reliability, comfort and efficiency.

With the assistance of state support, it is recommended to resolve the overdue problem of providing housing for the population from Donbass and the temporarily occupied territory of the Crimea as the construction of small houses of cheap and durable material, as well as the use of modular shelter for solar cells for temporary residents. It is proved expedient to carry out two projects in the future: "Construction of 1-2 storey houses of cheap and durable materials" and "Modular housing for settlers on solar panels" in the context of realization of innovative policy of domestic construction enterprises of small and medium business.

During this time, it is proposed to implement the Kaizen principles and the 5-S system, which will significantly increase the efficiency of enterprises through resource savings and readiness to continually change within the framework of the implementation of the program "Housing for internal migrants in Ukraine».

Keywords: innovations, small business enterprises, modular housing on solar panels, settlers, innovation policy.

Вступ. Вирішення проблеми необхідності забезпечення житлом для внутрішніх переселенців в Україні нині набуває все більшої актуальності. Так, прес-служба міністерства з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб України констатувала, що «будівництво соціального житла для внутрішніх переселенців за програмою «Житло для внутрішньо переміщених осіб в Україні» має розпочатися вже в 2018 році» [1].

Такі терміни були встановлені в процесі узгодження спільних дій між міністерством і представниками KfW (нім. *Kreditanstalt für Wiederaufbau* – кредитна установа для відбудови). Німецький державний банк розвитку KfW надає грантове фінансування для програми в обсязі 25,5 млн. євро. Планується завершити підготовчі роботи, зокрема з напрацювання критеріїв відбору об'єктів будівництва до кінця поточного року. Відповідно до цього, місцеві громади зможуть подавати заявки на фінансування, а в четвертому кварталі 2018 року заплановано підписання міжурядової угоди між урядами України та Німеччини за даним проектом.

Важливо відмітити той факт, що «установа не обмежується лише Донецькою і Луганською або прилеглими до них областями, де сконцентрована найбільша кількість внутрішньо переміщених осіб. Заклад відкрито для проектів на всій території України» [1]. При цьому представники KfW акцентують увагу на головних критеріях відбору – якості заявленого проекту і здатності суспільства в подальшому підтримувати експлуатацію зведених об'єктів на належному рівні.

Таким чином, мультиплікативний ефект для всієї економіки будівельної галузі як головна її особливість і констатований стан справ у країні піднімає на якісно новий рівень питання управління процесом формування інноваційною політикою національних будівельних підприємств малого бізнесу.

Дослідженням питань інноваційної політики на мікро- і макро-рівнях займалися такі вітчизняні та зарубіжні економісти як Г. О. Андрощук [2], О. В. Бондар [3; 4], О. В. Василенко, О. І. Волков [5], М. П. Денисенко, А. П. Гречан, А. О. Глебова [4], С. Ілляшенко, С. Ільнкова [5], М. А. Йохна, В.В. Стадник, О. О. Лапко [6], Марсела Міоззо [7], В. Г. Мединський, Д. М. Черваньов [8], П. І. Федоров [7], В. М. Шандра, О. Якименко [9] і багато інших. Однак питання управління процесом розробки інноваційної політики підприємства, яке здійснює будівельну діяльність в малому та середньому бізнесі України, висвітлені фрагментарно і вимагають комплексного підходу.

Постановка завдання. Метою статі є моніторинг будівельних інновацій у світі і відбір найбільш перспективних для вирішення проблеми забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб на території України в контексті розвитку інноваційної політики малого та середнього бізнесу України.

Методологія. У процесі дослідження були використані комплексний підхід, метод аналогій, аналізу і синтезу, порівняння, економіко-статистичний, логічний метод та ін.

Результати дослідження. Управління сукупністю інноваційних процесів визначає інноваційну політику підприємства, яка формується на основі певних принципів і встановлює зв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності. Підходи вчених до тлумачення категорії "інноваційна політика" розглянуто в табл. 1.

Таблиця 1 - Підходи вчених до тлумачення категорії "інноваційна політика"

Джерело	Характеристика
Василенко О. В., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / За ред. В.О. Василенка. – К.: ЦУЛ Фенікс, 2003. – 426 с.	Це основа підприємницької діяльності підприємства, головний фактор його конкурентоспроможності
Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М.П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. - К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.	Це вдосконалення управління і поліпшення економічних показників підприємства
Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності / М. А. Йохна, В. В. Статдник. – К.: Академвидав, 2005. – 400 с.	Це форма стратегічного управління, яка визначає цілі та умови здійснення інноваційної діяльності підприємства, спрямованої на забезпечення його конкурентоспроможності та оптимальне використання наявного виробничого потенціалу
Медынский В. Г. Инновационный менеджмент / В. Г. Медынский: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 295 с.	Це визначення керівництвом підприємства і його науково-технічними підрозділами мети інноваційної стратегії та механізмів підтримки пріоритетних інноваційних програм і проектів підприємства
Шандра В. М. Механізм технологічного оновлення економіки інноваційного спрямування: структура, задачі, функції, принципи / В. М. Шандра // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 12 (66). – С. 9-16.	Частина загальної політики підприємства, яка регламентує взаємодію науково-технічної, маркетингової, виробничої та економічної діяльності в процесі реалізації нововведень
Единый центр дистанционного образования. Экономика и развитие предприятия // Образовательный сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://kylbakov.ru	Це ставлення керівництва підприємства до інноваційної діяльності, офіційно виражене в цілях, принципах, напрямках та формі здійснення
Инновационная политика организации // Институт управления и оценки бизнеса: официальный сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://investobserver.info/innovacionnaya-politika-organizacii/	Інноваційна політика організації є основний напрямок стратегічного планування, здійснюване на рівні вищого керівництва і його науково-технічних підрозділів

Джерело: складено автором на основі аналізу літературних джерел.

Проведений аналіз понять «інноваційна політика» дозволив уточнити термін в рамках будівельної галузі. Так, «інноваційна політика будівельних підприємств» – це просування підприємством нових послуг або нових будівельних товарів на колишній або новий ринок із метою сталого розвитку. Це процес пошуку заходів, які забезпечать його конкурентоспроможність, як

сьогодні, так і в довгостроковому періоді на основі просування нововведень на ринку.

Далі оцінимо можливості застосування альтернативних світових будівельних інновацій в діяльності вітчизняних будівельних підприємств малого та середнього бізнесу (табл. 2).

Таблиця 2 - Оцінка можливості застосування альтернативних світових інновацій в діяльності будівельних підприємств малого та середнього бізнесу України

№	Компанія, організація, дизайнер	Вид будівельної інновації	Можливість застосування
1	IKEA Foundation спільно з Управлінням верховного комісара ООН у справах біженців	Модульне тимчасове житло на сонячних батареях для біженців (Better Shelter Housing Unit)	Є сенс при наявності фінансування з боку державних органів влади цілком доцільно
2	Дизайнер з Нью-Йорк Арнон Росан	Нові великомірні леґо-блоки EverBlock для модульних будівель	Актуально під час розв'язання проблеми швидкого забезпечення житлом населення, держзамовлення або солідного інвестора
3	Дослідники з університету штату Іллінойс в Урбана-Шампейн, технологічного інституту Джорджії і Токійського університету.	Нова конструкція в стилі оригамі може бути використана для будівництва будівель і мостів	При наявності замовлення і працівників відповідної кваліфікації цілком актуально для будівництва елітних комплексів
4	Дизайнерська фірма Maximus Extreme Living Solutions з Юти, США	Victorian Prepper: новий крихітний будинок на колесах, який витримує удари стихій	Актуально для районів, які схильні до частих форс-мажорів і наявності договору-контракту
5	Датська компанія VELUX Group	Нове мансардне вікно від Velux: ще більше денного світла, ще більше повітря (мансардне вікно «Fresh Air» («Свіже повітря»))	Можливо при наявності інвестицій або домовленості з постачальником
6	Архітектурна компанія Aurora з Колорадо	Нові екологічні і доступні за ціною збірні будинки-юрти (Freedom Yurt Cabin)	Можлива реалізація при укладанні міжнародних проектів
7	Всесвітньо відома архітектурна компанія SOM спільно з національною лабораторією Окриджа (ORNL) від Департаменту енергетики США.	Новий самодостатній комплекс з 3D-друкованого будівлі і автомобіля	Реально в складі будівельно-промислової групи як учасника корпоративних відносин

8	Дешеве будівництво від китайських інженерів Основний матеріал - досить міцна суміш, в основу якої входять цемент, скловолокно та деякі інші складові.	Головне - це невисока вартість. За розрахунками фахівців, один невеликий будинок обійдеться в 4800 доларів.	Можливо при наявності замовника і постачальників основного матеріалу
9	Нові види будівельних робіт	Малоповерхові будівлі – будинки заввишки 1-2 поверхи	Можливо при наявності співпраці з фірмою постачальником інноваційних технологій
10	Китайська фірма Broad Group	Швидкісне будівництво за рахунок точності в логістиці, великої кількості робітників і вмілого управління. Крім того, використовуються готові монолітні блоки, які тільки встановлюють на місце.	Реально за умови реалізації стратегії зростання.

Джерело: сформовано та узагальнено автором на основі опрацювання інформаційних джерел [7, 9, 10].

Таким чином, проведений аналіз перспективних будівельних технологій і нововведень в контексті формування інноваційної політики будівельних підприємств малого та середнього бізнесу України показав, що основний акцент слід робити на управлінському аспекті. Тобто пошук кадрів відповідної кваліфікації, укладанні договорів із постачальниками і споживачами, а також на участі у державних проектах, які спрямовані на забезпечення житлом переселенців і молодих сімей. При цьому слід врахувати такі вимоги часу до проекту як швидкість, надійність, комфортність та економічність.

У контексті реалізації програми «Житло для внутрішньо переміщених осіб в Україні» доцільно розглянути реалізацію наступних альтернативних проектів: «Будівництво 1-2 поверхових будинків з дешевого і міцного матеріалу» (*проект А*, вартість 4800 \$) і соціального проекту «Модульне житло для переселенців на сонячних батареях» (*проект Б*, вартість 1000 \$) у діяльності будівельних підприємств малого та середнього бізнесу України.

Малоповерхові будівлі – це будинки висотою 1-2 поверхи, які споруджують для власних потреб. Популярність подібних будівель збільшується з кожним роком все більше: міські жителі втомлюються від постійного шуму і прагнуть до тиші і самоти. Це означає, що будинок повинен бути комфортним і інноваційні технології в будівництві приватних будинків придуться якраз до речі. При цьому міцність матеріалу значно перевершує бетонні блоки, вироблені за застарілою технологією. Вони якісні та зручні в застосуванні, тому грають провідну роль на ринку будівельних послуг. Інноваційні технології в будівництві будинків (за *проектом А*) повинні

забезпечувати енергозбереження та звукоізоляцію, можливість швидкого зведення споруди, невелику вагу споруди і комфортний мікроклімат всередині. Зниження витрат на будівництво і екологічна безпека грають важливу роль у впровадженні інновацій, адже саме ці якості відрізняють технології новітнього часу від колишніх. *Проект А* рекомендовано для забезпечення житлом 5 сімей.

Шведський меблевий концерн ІКЕА [10] спроектував модульний будинок на сонячних батареях для переселенців. У розібраному вигляді такий будинок уміщається в коробці відносно невеликого розміру, а зібрати його можна без спеціальних інструментів. Для того щоб полегшити умови проживання в для переселенців, благодійний фонд концерну ІКЕА у співпраці з групою шведських дизайнерів і Управлінням верховного комісара ООН у справах біженців розробив концепт збірного будинку, який під час надзвичайних ситуацій можна зібрати за чотири години, причому без використання будівельних інструментів. Таке житло, площею 17,5 квадратних метрів, буде удвічі просторіше звичайних наметів біженців, а також дозволить скоротити витрати на енергію за рахунок встановлених на даху сонячних батарей. Зараз ціна конструкції становить вісім тисяч доларів, але розробники запевняють, що згодом вона може бути знижена до тисячі доларів, що тим не менше в два рази більше вартості наметів, які використовуються зараз.

Термін служби таких панелей – до трьох років. Зазвичай у таборах біженців вже о шостій годині вечора темніє: в наметах немає електрики, а значить, у дітей немає світла, щоб зробити домашнє завдання, і господині немає на чому приготувати вечерю. Спеціально для модульного будинку виготовлені сонячні панелі, які дають електрику для внутрішнього освітлення і інших потреб. Крім того, розроблено особливу світловідображаючу мережу, охолоджуючу будинок у спеку і зберігаючу тепло в холодну пору, що відсутнє у наметах або тентах.

Ще одна важлива перевага розробки – модульна конструкція. При необхідності можна розширити будинок для великої родини, а у випадку поломки – замінити елемент, що вийшов із ладу новим або підібрати заміну з місцевих матеріалів. При промисловому виробництві вартість такого будинку складе близько 1000 доларів, але в довгостроковій перспективі можна очікувати, що вона знизиться до 500 доларів. Зараз важко сказати точно, скільком переселенцям може полегшити життя розробка. Якщо налагодити випуск продукції в межах 10-20 тисяч одиниць, то це близько 100-150 тисяч осіб, хоча реальна потреба в такому житлі набагато вище.

Таким чином, з огляду на нинішню ситуацію в Україні, а саме збільшення числа внутрішніх переселенців, є сенс запропонувати два альтернативні проекти. Причому *проект Б* рекомендовано здійснювати для забезпечення житлом 20 сімей і формат його реалізації має бути соціальним, а домінуючими

критеріями варто визнати швидкість, надійність, комфортність і економічність (табл. 3).

Таблиця 3 - Вхідні дані для розрахунку реалізації інвестиційних проектів одного будівельного підприємства малого бізнесу України

Показники	Проект А «Будівництво 1-2 поверхових будинків з дешевого і міцного матеріалу»	Проект Б «Модульне житло для переселенців на сонячних батареях» (Соціальний проект)
Кількість працівників, осіб	5	4
Фонд зарплати, \$	$150\$ \times 5 \times 24 = 18000$	$400\$ \times 4 = 1600$
Транспортні витрати, \$	200	10000
Податки, амортизація та інші витрати, \$	15000	13600

З метою об'єктивної оцінки ефективності реалізації двох запропонованих перспективних інвестиційних проектів для будівельних підприємств малого бізнесу України узагальнимо наявні дані в табл. 4.

Таблиця 4 - Показники оцінки ефективності реалізації перспективних інвестиційних проектів одного будівельного підприємства малого бізнесу України

Показники	Інвестиційні проекти	
	Проект А	Проект Б
Обсяг інвестиційних коштів в проект, дол. США	$4\ 800 \times 5 \text{ семей} = 24\ 000$	$1\ 000 \times 20 \text{ семей} = 20\ 000$
Перспективний термін експлуатації інвестиційного проекту, років	2	2
Сума грошового потоку - всього, дол. США	33 200	25 200
в тому числі:		
1-й рік	20 100	15 100
2-й рік	13 100	10 100

Для здійснення об'єктивних розрахунків скористаємося обліковою ставкою Національного банку України станом на 9.12.2016 р і 27.01.2017 р – 14% річних.

Здійснимо порівняльну оцінку ефективності реалізації двох перспективних інвестиційних проектів вітчизняних будівельних підприємств малого бізнесу:

1. Розраховуємо справжню вартість грошових потоків інвестиційних проектів (розмір грошових потоків в поточній вартості (ДПпв)) за формулою 1:

$$PV = FV / (1 + q)^n < \sum GP, \quad (1)$$

где PV – поточна вартість грошових коштів;

FV – майбутня вартість грошових коштів;

q – відсоткова ставка;

n – кількість періодів платежів;

$\sum GP$ – загальна сума грошового потоку.

$$ДП_{тс} \text{ «А»} = 20\,100 / (1 + 0,14)^1 + 13\,100 / (1 + 0,14)^2 = 17\,631,58 + 10\,080,02 \\ = 27\,711,6 \text{ (долл. США)} < 33\,200 \text{ (дол. США)}.$$

$$ДП_{пв} \text{ «Б»} = 15\,100 / (1 + 0,14)^1 + 10\,100 / (1 + 0,14)^2 = 13\,245,61 + 7\,771,62 \\ = 21\,017,23 \text{ (долл. США)} < 25\,200 \text{ (дол. США)}.$$

2. Розраховуємо чистий дисконтований дохід за інвестиційними проектами (ЧДД) за формулою 2:

$$ЧДД = GP_{пв} - IK, \quad (2)$$

где ЧДД – чистий дисконтований дохід;

$GP_{пв}$ – сума грошового потоку в поточній вартості;

IK – обсяг інвестиційних коштів.

Норма ЧДД > 0, якщо ЧДД < 0, то проект варто відхилити.

$$ЧДД \text{ «А»} = 27\,711,6 - 24\,000 = 3\,711,6 \text{ (дол. США)}.$$

$$ЧДД \text{ «Б»} = 21\,017,23 - 20\,000 = 1\,017,23 \text{ (дол. США)}.$$

3. Розраховуємо індекс доходності інвестиційних проектів (ІД) за формулою 3:

$$ІД = GP_{пв} / IK, \quad (3)$$

де ІД – індекс доходності.

Норма ІД > 1, якщо ІД < 1, то проект варто відхилити.

$$ІД \text{ «А»} = 27\,711,6 / 24\,000 = 1,155.$$

$$ІД \text{ «Б»} = 21\,017,23 / 20\,000 = 1,051.$$

4. Розраховуємо термін окупності інвестиційних проектів (ТО) за формулою 4:

$$ТО = IK / GP_{пв(сред)}, \quad (4)$$

де ТО – термін окупності інвестиційного проекту;

$ГП_{пв(сред.)}$ – середня сума грошового потоку у поточній вартості, яка визначається за формулою ($ГП_{пв(сред.)} = ГП_{пв} / n$).

Норма $ТО < 5$ років, якщо $ТО > 5$ років, то проект варто відхилити.

$ТО «А» = 24\ 000 * 2 / 27\ 711,6 = 1,732$ (роки).

$ТО «Б» = 20\ 000 * 2 / 21\ 017,23 = 1,903$ (роки).

5. Розраховуємо внутрішню норму прибутковості по інвестиційним проектам (ВНД) за формулою 5:

$$ВНД = \sqrt[n]{\frac{ГП_{не}}{ИК}} - 1. \quad (5)$$

Для проектів А и Б ($n = 2$ года).

Норма $ВНД > 0$, якщо $ВНД < 0$, то проект варто відхилити. Чим > 0 , тим прибутковішим є інвестиційний проект.

$$ВНД «А» = \sqrt[2]{\frac{27\ 711,6}{24\ 000}} - 1 = \sqrt{1,155} - 1 = 1,075 - 1 = 0,075 \text{ (7,5\%)}$$

$$ВНД «Б» = \sqrt[2]{\frac{21\ 017,23}{20\ 000}} - 1 = \sqrt{1,051} - 1 = 1,025 - 1 = 0,025 \text{ (2,5\%)}$$

Таким чином, більш ефективним інвестиційним проектом є проект «А», тому що при його реалізації розмір ЧДД, ІД, ВНД більше, ніж за проектом «Б». Так, ЧДД за проектом «А» більше на 2 694,37 дол. США (3 711,6 – 1 017,23), ніж за проектом «Б», ВД – на 0,104 пункту (1,155–1,051), ВНД – на 0,05 процентних пункту або на 5,0% (0,075–0,025 або 7,5%–2,5%). Крім того, вже за 0,268 року до кінця 2 року на підприємстві при реалізації проекту «А» буде формуватися чистий прибуток, а при реалізації проекту «Б» – тільки за 0,097 року. Також початкова сума грошового потоку в поточній вартості за проектом «А» повинна бути більше на 6 694,37 дол. США (27 711,6 – 21 017,23).

Отже, обидва проекти можна приймати до реалізації, однак проект «А» є більш прибутковим.

Разом із тим, в основу процесу управління формуванням інноваційної політики будівельних підприємств малого бізнесу України доцільно імплементувати принципи «Кайдзен» – концепції постійних змін, а саме: 1) концентрація на клієнтах; 2) безперервні зміни; 3) відкрите визнання проблем; 4) пропаганда відкритості; 5) створення робочих команд; 6) правління проектами за допомогою міжфункціональних команд; 7) формування "підтримуючих" взаємин; 8) розвиток самодисципліни; 9) інформування кожного співробітників; 10) делегування повноважень кожному співробітникові.

В рамках реалізації програми «Житло для внутрішньо переміщених осіб в Україні» є сенс використовувати систему "5-S", що має принести відчутний ефект за рахунок дбайливого ставлення та економії ресурсів.

Висновки. Наукова новизна даного дослідження полягає в обґрунтуванні найефективніших шляхів вирішення найгострішої проблеми сучасності – забезпеченні житлом переселенців зі східних регіонів України і тимчасово окупованій території Криму на основі комплексного підходу та моніторингу світових будівельних інновацій. Запропоновано обрати домінуючими критеріями відбору швидкість, надійність, комфортність та економічність.

У цьому контексті теоретично запропоновано та практично обґрунтовано: 1) авторське трактування терміну «інноваційна політика підприємств будівельної галузі»; 2) доцільність здійснення в перспективі двох проектів: «Будівництво 1-2 поверхових будинків з дешевого і міцного матеріалу» і «Модульне житло для переселенців на сонячних батареях», що задовольняє таким критеріям як швидкість і доступність будівельних інновацій; 3) на основі моніторингу інновацій будівельної галузі в світі доведено можливість їх застосування для підприємств малого бізнесу України; 4) крім того, в основу процесу управління формуванням інноваційної політики будівельних підприємств малого бізнесу України рекомендовано імплементувати принципи «Кайдзен» – концепції постійних змін; 5) запропоновано використовувати систему "5-S" у практиці господарювання будівельних підприємств малого та середнього бізнесу України в рамках втілення програми «Житло для внутрішньо переміщених осіб в Україні»

Перспективи подальших досліджень передбачають пошук альтернативних будівельних інновацій в контексті реалізації вищезгаданої програми та розробку держпрограми «Житло» у площині імплементції концепції сталого розвитку.

Література:

1. В 2018 году в Украине должно начаться строительство социального жилья для переселенцев / Региональный портал Донбасса «Донецкие Новости» URL: <https://dnews.dn.ua/news/594420>.
2. Андрюшук Г. О., Еннан Р. Є. Інноваційна політика Європейського Союзу. Наука та інновації. 2009. Т. 5. № 5. С. 85-97.
3. Бондар О. В. Особливості та проблеми управління комерціалізацією технологій як умови сталого інноваційного розвитку та конкурентоспроможності України Актуальні питання розвитку економіки: теорія і практика: колективна монографія. Кременчук: ТОВ «Кременчуцька міська друкарня», 2012. 308 с. С. 8–15.
4. Бондар О. В., А. О. Глебова. Інноваційний менеджмент. Навчальний посіб. Київ: «Освіта України», 2013. 480 с.
5. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов: С. Д. Ильенкова, Л. М. Гохберг, С. Ю. Ягудин и др. М: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. 327с.
6. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання: монографія К.: ІЕП НАПУ, 1999. 254 с.

7. Фёдоров П. И., Миоззо М. Анализ европейского строительного рынка / «Иновации в строительстве» URL: <http://snip1.ru/innovacii-v-stroitelstve-effektivnost-innovacij/>.
8. Черваньов Д. М, Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. 514 с.
9. Якименко О. В. Вплив інноваційного потенціалу на розвиток будівельних підприємств. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. 2013. № 4 (81). С. 316–325.
10. Джанян С. IKEA как создатель дома завтрашнего дня для беженцев. Официальный сайт «Радио свобода» 2013 URL: <https://www.svoboda.org/a/25037361.html>